

15. Bradburn N. The Structure of Psychological Well-Being / N. Bradburn. – Chicago : Aldine Pub. Co., 1969. – 320 p.
16. Diener E. Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. // E. Diener // Journal of Personality and Social Psychology. – 1995. – Vol. 68. – P. 653–663.
17. Ryff CD. The structure of psychological well-being revisited / C.D. Ryff, C.L.M. Keyes // Journal of Personality and Social Psychology. – 1995. – Vol. 69. – P. 719–727.

Halian I.M. Existential well-being as an indicator of existential fulfillment of future teachers. The article explores the issue of psychological well-being in the context of existential fulfillment as interdependent categories. It is pointed out to the hedonistic and eudaemonistic nature of psychological well-being. Within the hedonistic approach (which implies not only bodily satisfaction but also satisfaction derived from achieving significant goals), “experiencing happiness” or “subjective well-being” of a person, that are consonant with the cognitive theory of mind, is an indicator of psychological well-being. According to the eudaemonistic (happiness, bliss) approach, psychological well-being is considered as fullness of personal fulfillment in specific life conditions and circumstances, finding “creative synthesis” between the compliance with the demands of the social environment and the development of one’s own individuality.

It is stated that psychological well-being is an integral indicator of the extent to which a person is focused on implementing basic components of positive existence, as well as the extent to which this orientation is implemented. The author has diagnosed the presence of the average level of psychological well-being in future teachers, which indicates the formation of their holistic, realistic view of life, openness to new experience, ingenuousness and naturalness of their emotional experience. It is assumed that the overall moderate level of psychological well-being of future teachers is achieved, primarily, due to the feeling that they are able to realize their capacity for self-development and personal growth and a sense of mutual support. It was found out that the smaller the difference between subjective accessibility of important terminal values is, the higher the actual psychological well-being is.

Keywords: psychological well-being, existence, existential fulfillment, self-acceptance, self-actualization, personal growth.

УДК 159.9

Гресько В.В.

ВЗАЄМОЗВ’ЯЗОК ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ТА САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ

Гресько В.В. Взаємозв’язок перфекціонізму та самоактуалізації особистості лікаря. У статті представлені результати емпіричного дослідження перфекціонізму та самоактуалізації особистості, їх взаємозв’язків. Для розвитку особистості та її самоактуалізації необхідний певний середній рівень перфекціонізму, орієнтованого на себе, який постає джерелом мотивації до внутрішніх змін, до розвитку та становлення особистості. Надмірно високі показники з перфекціонізму, чи з конкретних його складових гальмують та унеможливають процес становлення особистості та її самоактуалізації. При цьому високий соціально-наказовий перфекціонізм перешкоджає самоактуалізації, оскільки змушує людину сліпо наслідувати соціальним нормам, вимогам інших людей та сильно обмежує сферу розвитку особистості.

Ключові слова: перфекціонізм, типи перфекціонізму, самоактуалізація, самоактуалізація особистості, рівень самоактуалізації, лікар, суб’єктно-орієнтований перфекціонізм, об’єктно-орієнтований перфекціонізм, соціально-наказовий перфекціонізм.

Гресько В.В. Взаимосвязь перфекционизма и самоактуализации личности врача. В статье представлены результаты эмпирического исследования перфекционизма и самоактуализации личности, их взаимосвязь. Для развития личности и ее самоактуализации необходим средний уровень перфекционизма, ориентированного на себя, который положительно

влияет на самоактуализацию, появляется источником мотивации к внутренним изменениям, к развитию и становлению личности. Излишне высокие показатели перфекционизма, или конкретных его составляющих тормозят и делают невозможным процесс становления личности и ее самоактуализации. При этом высокий социально-направленный перфекционизм препятствует самоактуализации, поскольку вынуждает человека слепо следовать социальным нормам, требованиям других людей и сильно ограничивает сферу развития личности.

Ключевые слова: перфекционизм, типы перфекционизма, самоактуализация, самоактуализация личности, уровень самоактуализации, врач, субъектно-ориентированный перфекционизм, объектно-ориентированный перфекционизм, социально-направленный перфекционизм.

Постановка наукової проблеми. Сучасний світ характеризується динамічністю швидкістю. Прагнення до досконалості – рушійна сила, основа особистості, яка забезпечує її гармонійну життєдіяльність. Прагнення до самоактуалізації провідна основа особистості, яка спрямовує та спонукає до життєдіяльності. Проте коли людина всі свої зусилля докладает, щоб досягнути ідеалу, йдеться про перфекціонізм.

Самоактуалізація постає атрибутом розвитку людини. Але непродуктивні і стратегії самовдосконалення – перфекціонізм обумовлює утруднення в процесі самоактуалізації особистості, може призводити до професійної деформації, порушення психологічного здоров'я і перешкоджати самоактуалізації.

Соціальна значущість, специфічність і складність роботи лікаря висувають низку особливих вимог до поведінки і професійної діяльності, що в свою чергу, і спричинює розвиток перфекціонізму.

Вихідні передумови. Питання перфекціонізму опрацьовується зарубіжними та вітчизняними дослідниками: Г. Флетт, П. Хьюїт, Д. Хамачек, А. Гаранян, Є. Ільїн, В. Ясна, І Гуляс, О. Лоза, С. Ларскіх. Значний внесок в дослідження проблеми самоактуалізації особистості зробили К. Роджерс, А. Маслоу, Г. Олпорт, А. Абульханова-Славська, Л. Коростильова, Є. І. Головаха.

Дане дослідження полягає в збагаченні психології відомостями про особливості й механізми взаємодії та взаємозв'язків перфекціонізму і самоактуалізації особистості лікаря. Результати дослідження можуть бути використані в організації всіх напрямків діяльності психологів, у розробці й здійсненні програм профілактики порушень.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей та взаємозв'язків перфекціонізму і самоактуалізації особистості лікаря.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі поняття самоактуалізації розглядається у достатньо широкому спектрі: і як прагнення людини до найповнішого виявлення і розвитку своїх особистісних можливостей, і як безперервна реалізація потенційних можливостей, здібностей і талантів, і як звершення своєї місії, або покликання, долі, і як більш повне пізнання і прийняття своєї власної початкової природи, і як невпинне прагнення до єдності, інтеграції, або внутрішньої синергії особистості [1].

Самоактуалізація виявляється у таких аспектах: мотиваційному як – актуалізація потреби збереження і розвитку себе та максимального виявлення кращих якостей своєї особистості; процесуально-динамічному – як безперерв-

ний саморозвиток особистості та опановування всіх вироблених способів перетворення оточуючого світу, а також розкриття всіх нових можливостей; результативному – як успішність процесу самоактуалізації у цілому [4]. Самоактуалізація включає відповідальності за свої вчинки, дії, постійне прагнення до особистісного зростання.

Самоактуалізація – це процес реалізації індивідуальності людини, яка відбувається через різні види активності (саморозвиток, самовираження, самоствердження, самореалізація) та має на меті удосконалення та розвиток можливостей, які відображають динамічні процеси особистості [2].

Діяльність постає провідним фактором розвитку особистості, активна взаємодією з середовищем, яка спрямована на досягнення поставленої мети, спрямовує та творить людину. Лише в діяльності людина може реалізувати себе, оскільки розвиток поза діяльністю не відбувається.

Першочерговим для розвитку та самоактуалізації професіонала є встановлення для себе високої планки прагнень, яка постає стимулюючим чинником особистості і тісно корелює з проявами перфекціонізму. Вивчення сутності перфекціонізму та особливостей його проявів у лікарів важливий аспект, оскільки виконання їх посадових функцій та обов'язків на максимально високому рівні є запорукою благополуччя людей.

Перфекціонізм - багатомірний особистісний конструкт, який полягає у прагненні досягти довершеності у різних сферах життєдіяльності (професійній діяльності, міжособистісних відносинах та ін.), доводити результати своєї діяльності до найвищих еталонів (інтелектуальних, моральних, етичних). Він має складну структуру та включає ряд когнітивних та інтерперсональних параметрів, одні з яких мають адаптивний потенціал, інші ж можуть призводити до дезадаптації особистості.

Канадські дослідники П.Хьюїт й Г.Флет висунули альтернативну гіпотезу про структуру перфекціонізму, що включає 3 компонента [3]:

1. «Я-Адресований перфекціонізм» – особистісний стиль, у якому співіснують афективні, поведінкові й мотиваційні компоненти. Включає виснажливо високі стандарти, постійне самооцінювання й цензурування власної поведінки, а також мотив прагнення до досконалості. Це тенденція встановлювати для себе завищені, планки у виконанні чого-небудь на тлі нездатності приймати і вибачати собі недосконалість або помилки у виконанні своєї роботи.

2. «Перфекціонізм, адресований іншим людям» – переконання й очікування щодо інших людей. Цей вид перфекціонізму припускає нереалістичні стандарти для людей із близького оточення, очікування людської досконалості й постійне оцінювання інших. Породжує часті обвинувачення на адресу інших людей, дефіцит довіри й почуття ворожості стосовно людей.

3. «Соціально наказовий перфекціонізм» відображає потребу відповідати стандартам і очікуванням значимих інших. Цей параметр перфекціонізму відображає суб'єктивне переконання в тому, що інші люди, схильні дуже строго оцінювати й тиснути на індивіда. Індивід переконаний у нездатності догодити

іншим. Корелює з екстернальним локусом контролю, сильною потребою в схваленні, страхом негативної оцінки, низькою самооцінкою.

Х'юїтт і Г.Флетт тлумачать перфекціонізм як прагнення людини бути досконалою і бездоганною у всьому. Спираючись на зміст цього поняття та залежно від його впливу на особистість носія, ці вчені виокремлюють такі різновиди перфекціонізму, як здоровий та невротичний [5].

Перфекціонізм може проявлятися у конструктивній функції, поставати стимулом особистості, так і в деструктивній функції, виражаючись в почутті невдоволення собою, надмірній критиці й знеціненні себе.

Аналіз результатів практичного дослідження. Було проведене дослідження, у якому брали участь лікарі київських лікарень та поліклінік. Загальна кількість вибірки становить 88 осіб (32 чоловічої статі, 56 жіночої статі), середній вік – 41,6 років, середній стаж роботи – 16 років. У даному дослідженні було використано такі методики: методика дослідження самоактуалізації (САТ, опитувальник САМОАЛ) та багатомірна шкала перфекціонізма Хьюїтта-Флетта.

В ході дослідження було визначено рівень перфекціонізму. Більшість досліджуваних має середній рівень перфекціонізму (56 осіб, 63,6% вибірки), досить велика частка має високий рівень (24 особи, 27,3% вибірки), невелика кількість досліджуваних має низький рівень перфекціонізму (8 осіб, 9% вибірки).

Середній рівень перфекціонізму можна визнати нормальним в умовах професійної діяльності. Він конструктивно сприяє досягненню довершеності, постановці реалістичних цілей для виконання діяльності сприяє отриманню задоволення від результатів своєї діяльності, супроводжується численними позитивними якостями.

Особливу увагу привертають до себе групи з високим та з низьким перфекціонізмом.

Високий, надмірний рівень перфекціонізму вимагає сильної напруги як емоційної так і когнітивної сфери психіки. Характеризується занадто високим прагненням досконалості, неможливістю отримати задоволення від виконання діяльності, формує надмірний трудовоголізм, а з часом і професійну деформацію, може супроводжуватися тривожністю та призводити до швидкого емоційного вигорання.

Низький рівень перфекціонізму може спричинювати різного роду розлади вольової сфери, незацікавленість у професії, прокрастинацію та відсутність мотивації.

Загалом конструктивність перфекціонізму як особистісної риси залежить не стільки від рівня вираженості, а від співвідношення структурних елементів перфекціонізму особистості. Методика дозволяє виділити три складових загального перфекціонізму:

- суб'єктно-орієнтований перфекціонізм;
- об'єктно-орієнтований перфекціонізм;
- соціально-наказовий перфекціонізм (орієнтація на соціальні норми).

Тому було визначено середні значення для кожного складового елемента залежно від рівня прояву загального перфекціонізму, для зручності отримані результати наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Середні значення складових перфекціонізму у досліджуваних за багатомірною шкалою перфекціонізму (MPS) П.Хьюїтта та Г. Флета

	Низький рівень перфекціонізму	Середній рівень перфекціонізму	Високий рівень перфекціонізму
Суб'єктно-орієнтований перфекціонізм	34	69,85	91,4
Об'єктно-орієнтований перфекціонізм	28	57,21	65,71
Соціально-наказовий перфекціонізм	30	57,78	69

Отримані результати показують, що у осіб з високим рівнем перфекціонізму провідним є суб'єктно-орієнтований перфекціонізм, який свідчить про сильну внутрішню особистісну обумовленість прагнення до досконалості. Соціально-наказовий перфекціонізм дещо вищий за об'єктно-орієнтований, тобто досліджувані з високим рівнем загального перфекціонізму, не вимагають досконалості від оточуючих, але вважають, що суспільство ставить перед ними завищені вимоги і досить залежні від думки оточуючих. Даний вид перфекціонізму, характеризується вираженою потребою у встановленні емоційно близьких відносин, прийняття, визнання.

Особи з середнім рівнем загального перфекціонізму характеризуються сильним суб'єктно-орієнтованим перфекціонізмом, значно нижчими та практично однаковими об'єктно-орієнтованим та соціально-наказовим перфекціонізмом. Тобто такі особи ставлять до своєї діяльності цілком адекватні вимоги і не намагаються з патологічною наполегливістю досягти досконалості, при цьому джерелом для вдосконалення є їхні особистісні цінності та мотиви, вони достатньо незалежні від тиску соціальних вимог та не ставлять неадекватних вимог оточуючим, що знаходить відображення в професії лікаря. Даний рівень найбільш сприятливий для самоактуалізації особистості.

Досліджувані з низьким загальним перфекціонізмом характеризуються невимогливістю до себе та оточуючих, досить нечуттєвих до соціального тиску. Такі особи не прагнуть до професійного та особистісного зростання, безініціативні та апатичні.

В ході роботи також було досліджено особливості самоактуалізації та виділено рівні самоактуалізації. Досліджуваних було розподілено на 4 групи, відповідно до значень зі самоактуалізації. Більшість має середній рівень самоактуалізації (48 осіб, 54,5 % вибірки), низький рівень самоактуалізації у 22,7% (20 осіб), та високий рівень самоактуалізації має 18,2 % вибірки (16 осіб). Кожна група досліджуваних з різними рівнями самоактуалізації мають статистично значимі відмінності за особливостями прояву складових самоактуалізації.

Для осіб з високою самоактуалізацією характерно здатність жити теперішнім і сприймати минуле теперішнє і майбутнє цілісно. Вони мають достат-

ньо високий ступінь незалежності цінностей і поведінки від зовнішнього впливу, здатні реалізовувати свої цінності у поведінці, взаємодіяти з оточуючим світом. Для них характерно швидко і адекватно реагувати на мінливі ситуації, адекватно оцінювати власні досягнення, поважати себе, приймати себе зі своїми позитивними сторонами та недоліками. Вони здатні до встановлення тісних контактів з людьми, здатні спонтанно демонструвати свої почуття, вміють приймати свою агресивність на належному рівні. Характеризуються яскраво вираженою творчою спрямованістю. У сукупності дані показники сприяють гармонійній життєдіяльності.

Для групи з низьким рівнем самоактуалізації характерна некомпетентність у часі. Вони не співвідносять минуле, теперішнє і майбутнє, орієнтуються лише на один полюс. У поведінці керуються соціальними нормами чи вимогами оточуючих. Відсутність креативності та низька потреба в пізнавальній діяльності, що не може не знайти відображення у професійній діяльності та особистісному розвитку. Відповідно, це призводить до гальмування розвитку особистості.

Для досліджуваних, які належать до групи з середнім рівнем самоактуалізації, характерні середні показники з більшості шкал. Вони досить компетентні у часі, розділяють теперішнє і минуле, раціонально планують майбутнє. Їх ціннісні орієнтації досить цілісні та стійкі до зовнішніх впливів, сформовані особистістю в результаті осмислення власного життєвого шляху. Особливо слід відмітити розвиненість уявлень про природу людини, схильність суб'єкта сприймати природу людини загалом як позитивну. Такі особи достатньо гнучкі у поведінці, адаптивні та легко контактують з людьми, здатні підтримувати близькі дружні контакти.

Для визначення змістових зв'язків між перфекціонізмом та самоактуалізацією було проведено кластерний аналіз було проведено статистичну процедуру в два етапи – на першому за допомогою ієрархічного кластерного аналізу (метод дальнього сусіда, відстань Евкліда) було визначено кількість кластерів, а на другому за допомогою аналізу k-середніх уточнено кількість кластерів та їх зміст.

Отже, було виділено три змістовні кластери, які відрізняються між собою рівнем самоактуалізації та вираженістю структурних одиниць перфекціонізму.

Структура кластерів:

- до першого кластеру входить 32 особи,
- до другого кластеру – 12 осіб,
- до третього кластеру – 40 осіб.

Для вивчення змісту кластерів було порівняно середні значення зі шкал перфекціонізму, орієнтованого на об'єкт, суб'єктно-орієнтованого та соціально-наказового перфекціонізму, з самоактуалізації за допомогою непараметричного критерію Н. Краскела – Уолеса

Зміст кластерів

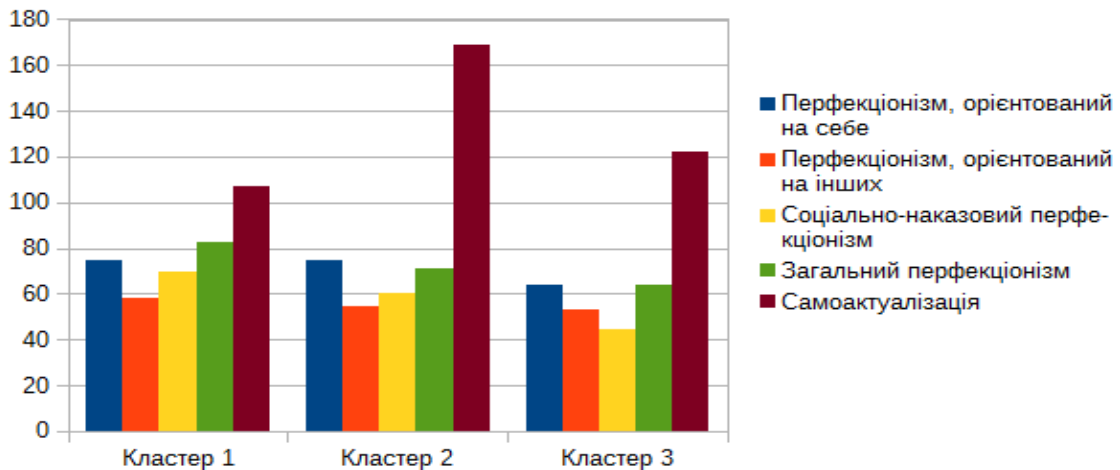

Рис. 1. Змістовні характеристики кластерів досліджуваних за перфекціонізмом та особливостями самоактуалізації (визначено за модифікованим опитувальником діагностики самоактуалізації особистості САМОАЛ та за шкалою перфекціонізму (MPS) П.Хьюїтта та Г. Флета).

Так, до першого кластеру входять 32 особи, для яких спільним є низький рівень самоактуалізації та високий рівень перфекціонізму, в якому найбільшу роль відіграє перфекціонізм, орієнтований на себе та соціально-наказовий перфекціонізм. Вони характеризуються високим рівнем прагнень, нереалістичними вимогами до своєї діяльності, незадоволеністю результатами і надмірною самокритикою. Будь-яка невдача переживається дуже гостро, часто супроводжується неприйняття себе – що в свою чергу гальмує розкриття я, самореалізацію і деструктивно впливає на психологічне благополуччя людини, призводить до зниження продуктивності діяльності та стагнацію особистісного розвитку.

До другого кластеру належать 12 осіб, які мають високий рівень самоактуалізації та середній рівень перфекціонізму. Досліджуваним властивий високий рівень рефлексії, виражене прагнення до саморозвитку, самореалізації через соціально прийнятні шляхи самоствердження, позитивна «Я-концепція», виражена мотивація досягнення успіху, саморозуміння та самоприйняття.

Третій кластер об'єднує осіб з низькою самоактуалізацією та низьким рівнем загального перфекціонізму, з домінуючим соціально-наказовим перфекціонізмом. Вони слабо орієнтовані на саморозвиток, не схильні до рефлексії, жорсткого самоконтролю, слабо орієнтовані на саморозвиток, не самокритичні – це все створює негативне підґрунтя для самоактуалізації. У поведінці переважають уникаючі копінг-стратегії та виражена мотивація уникнення, у них домінує зовнішній локус контролю, мотивованість зовні при нестачі внутрішньої мотивації.

Отримані результати дозволяють говорити про наявний взаємозв'язок між перфекціонізмом та самоактуалізацією. Це підтверджується і цілим рядом негативних кореляційних зв'язків як між перфекціонізмом та самоактуалізацією.

Був проведений кореляційний аналіз взаємозв'язків між перфекціонізмом та самоактуалізацією, а також між їхніми структурними елементами. Виявлено,

що чим вищий загальний перфекціонізм у особистості, тим важче їй досягти самоактуалізації.

Також наявні негативні взаємозв'язки між загальним перфекціонізмом та окремими складовими самоактуалізації: гнучкістю поведінки та спонтанністю, самоповагою і самоприйняттям, контактністю. Перфекціонізм, орієнтований на себе, має негативні кореляційні зв'язки з шкалою підтримки, гнучкості поведінки та самоприйняттям. Існують значимі негативні кореляційні зв'язки між соціально-наказовим перфекціонізмом та гнучкістю поведінки і спонтанністю. Тобто особи з високим соціально-наказовим перфекціонізмом не здатні адаптуватися до змінних ситуацій, ригідні у своїй поведінці, емоційно закриті, нездатні до вияву спонтанних почуттів – що може спричинити тривожність, дискомфорт у будь-якій ситуації соціальної взаємодії.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У процесі дослідження було виявлено що середній рівень загального перфекціонізму найбільш сприятливий для самоактуалізації особистості. Надмірно високий танізький рівні перфекціонізму супроводжуються численними негативними проявами: особистісними конфліктами, порушення міжособистісної взаємодії, викликає труднощі в спілкуванні, спричинює коливання самооцінки, зниження продуктивності діяльності, невротизацію особистості, уповільнення, застій особистісного розвитку та самоактуалізації. Середній же рівень перфекціонізму свідчить про конструктивне прагнення до самоактуалізації, мотивацію до саморозвитку, високий рівень рефлексії, орієнтованість на успіх.

Отримані результати дозволяють говорити про наявний взаємовплив між перфекціонізмом та самоактуалізації, зокрема про те, що на здійснення самоактуалізації позитивно впливає перфекціонізм, орієнтований на себе, який є джерелом мотивації до внутрішніх змін, до розвитку та становлення особистості. При цьому високий соціально-наказовий перфекціонізм перешкоджає самоактуалізації, оскільки змушує людину сліпо наслідувати соціальним нормам, вимогам інших людей та сильно обмежує сферу розвитку особистості, більш її спрощує.

Отже, для становлення особистості та її самоактуалізації необхідний певний середній рівень перфекціонізму, орієнтованого на себе, що означатиме висування перед собою адекватних вимог та задач, нормальну адекватну самооцінку поступальний розвиток та самоактуалізації. Але високі показники з перфекціонізму, чи з конкретних його складових гальмують та унеможливають процес становлення особистості та її самоактуалізації. Враховуючи полярність впливу перфекціонізму важливо на етапі зародження та формування цього феномену вчасно та дієво його корегувати у соціально бажаному векторі розвитку.

Список використаних джерел

1. Братаніч Б.В., Ільченко І.Г. Самоактуалізація особистості та освіта / Б.В.Братаніч, І.Г.Ільченко. //Філософські проблеми освіти . -- 2011. -- №2. -- С. 13 – 20.
2. Гусейнова, Н. О. Дослідження явища самоактуалізації у психологічному дискурсі / Н. О. Гусейнова //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. -- Херсон, 2014. - Вип.1.,Том 1. – С. 25-30.
3. Ильин Е. П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е. П. Ильин //Серия "Мастера психологии" -- СПб.: 2011. -- 224с.

4. Маслоу А. Самоактуализация – ориентир для личностного роста [Электронный ресурс] / А. Маслоу, А. В. Лазукин. – Режим доступа : <http://vikrob.narod.ru / samoal.htm>.
5. Чала О. А. Перфекціонізм як детермінанта деструктивної конфліктності юнацтва / О. А. Чала // Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – К. : Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка, 2015. – Випуск 15.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Bratanich B.V., Il'chenko I.H. Samoaktualizatsiya osobystosti ta osvita / B.V.Bratanich, I.H.Il'chenko. //Filosofs'ki problemy osvity . - 2011. - #2. - S. 13 – 20.
2. Huseynova, N. O. Doslidzhennya yavyshcha samoaktualizatsiyi u psykholohichnomu dyskursi / N. O. Huseynova //Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya : Psykholohichni nauky. - Kherson, 2014. - Vyp.1.,Tom 1. – S. 25-30.
3. Yl'yn E. P. Rabota y lychnost'. Trudoholyzm, perfektsyonyzm, len' / E. P. Yl'yn //Seryya "Mastera psykholohyyu" -- SPb.: 2011. -- 224s.
4. Maslou A. Samoaktualyzatsyya – oryentyr dlya lychnostnoho rosta [Электронны ресурсы] / А. Maslou, А. V. Lazukyn. – Rezhym dostupa : <http://vikrob.narod.ru /samoal.htm>.
5. Chala O. A Perfektsionizm yak determinanta destruktyvnoyi konfliktnosti yunatstva / O. A. Chala // Visnyk psykholohiyi i pedahohiky [Elektronnyy resurs]. –К. : Pedahohichnyy instytut Kyuyivs'koho universytetu imeni Borysa Hrinchenka, Instytut lyudyny Kyuyivs'koho universytetu imeni Borysa Hrinchenka, 2015. – Vypusk 15.

Gresko V.V. Correlation of perfectionism and self-actualization of physician. The article examines the psychological characteristics of perfectionism and self-actualization of person, reveals their psychological mechanisms. Self-actualization is a necessary attribute of human development. But unproductive subjective strategies of self-improvement - perfectionism causes difficulties in the process of self-actualization of a person. The article presents the results of empirical research of perfectionism and self-actualization of a person, their relationship.

Development of a person and self-actualization requires a certain average level of perfectionism focused on themselves, indicating the nomination of adequate requirements and tasks, normal self-esteem, and progressive development and self-actualization. Excessively high rates of perfectionism or its specific components slow down and make the process of formation of identity and self-actualization impossible. During the research, found that perfectionism focused on a positive effect on self-actualization, there is a source of motivation to internal changes, and the development of personality. This high socio-imperative perfectionism prevents of self-actualization of a person, because it force person to blindly follow social norms, requirements of other people and severely limits the scope of development of the individual.

Key words: perfectionism, types of perfectionism, self-actualization, self-actualization, self-actualization level, doctors, subject-oriented perfectionism, object-oriented perfectionism, socially imperative perfectionism.

Гриць А.М.

СТРУКТУРА ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ У СИСТЕМІ “ОБРАЗ Я І ХАРАКТЕР” ЯК ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ ІЗ ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

Гриць А.М. Структура та взаємозв'язки у системі “Образ Я і характер” як психологічні механізми ресоціалізації осіб із девіантною поведінкою. Стаття є логічним продовженням попередніх наукових пошуків у контексті визначення психологічних механізмів адаптації неповнолітніх, що пов'язані з поглибленням вивчення як теоретичних, так і прикладних аспектів розробленої авторської моделі адаптації девіантів до сучасного соціокультурного середовища. Статтю присвячено висвітленню особливостей структури та взаємозв'язків у системі функціонування складових моделі адаптації особистості “Образу Я і